

УДК 657. 433

Гордієнко В. О.,
кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та державного управління Дніпропетровської державної фінансової академії

КРЕДИТНА ПОЛІТИКА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ

Галузева структура промислового виробництва повинна наблизитися до пропорцій, які мають економічно розвинені країни та країни з перехідною економікою, що досягли економічного зростання в результаті реалізації активної кредитної політики банків.

Ключові слова: кредитна політика, банківська система, галузь виробництва, гірничо-металургійний комплекс (ГМК), структура промисловості.

Отраслевая структура промышленного производства должна приблизиться к пропорциям, которые имеют развитые страны и страны с переходной экономикой, которые достигли экономического роста в результате реализации активной кредитной политики банков.

Ключевые слова: кредитная политика, банковская система, промышленность, горно-металлургический комплекс (ГМК), структура промышленности.

The of a particular branch pattern of industrial production must get around proportions, which have the developed countries and countries with a transitional economy, which attained the economy growing as a result of realization of active credit policy of banks, economic.

Key slova: kreditna policy, banking system, industry of production, girniche is a metallurgical complex(GMK) of,struktura industry.

Постановка проблеми. Обсяги наданих економіці країни кредитів мають забезпечувати фінансування обігових коштів підприємств у необхідних для їх нормального функціонування розмірах, а також довгострокове інвестування в народне господарство, яке забезпечує структурні перетворення промисловості і на їх основі економічне зростання економіки країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Кредитній політиці банківської системи присвячено багато публікацій [1-3]. У них міститься аналіз сучасних тенденцій розвитку та організації заходів і стандартний набір інструментів та програм щодо її вдосконалення. Можливим інструментом для подолання такої ситуації є системний і диференційований по галузям аналіз впливу кредитів на економічний розвиток країни.

Мета та завдання дослідження. Встановити ефективність банківської системи України на основі структури її кредитної політики за галузями економіки.

Виклад основного матеріалу. Співвідношення кредитів наданих резидентам і нерезидентам БС, можливо простежити на рис. 1 [4].

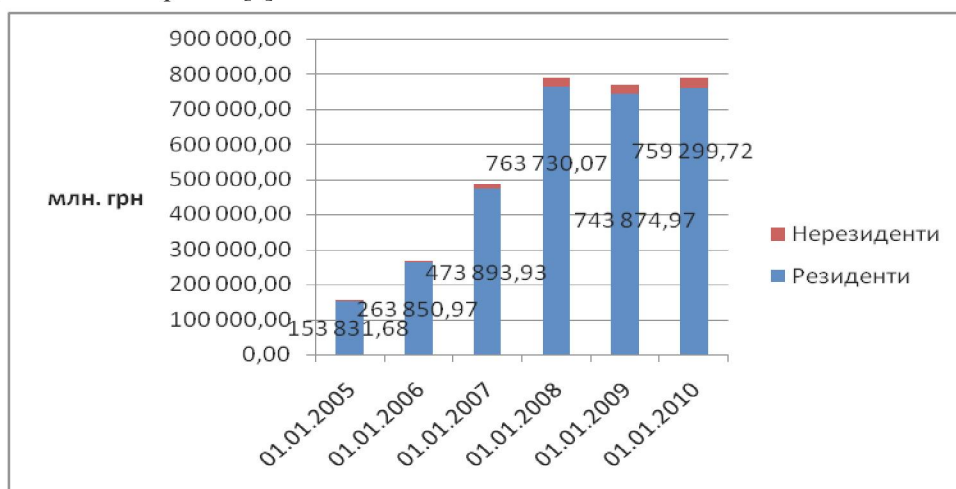

Рис 1. Співвідношення кредитів, наданих резидентам і нерезидентам БС

З 01. 01. 2005 до 01. 01. 08 спостерігався швидкий ріст наданих кредитів, за цей період вони зросли приблизно в 5 разів. Потім було падіння на 3% у 2009 році, що пояснюється наслідками світової фінансової кризи, а у 2010 році знову зростання на 2%. За розглянутий період кредити резидентам перевищували кредити, надані нерезидентам практично у 2,6 раза.

Структуру кредитів, наданих резидентам, можна простежити в табл. 1 [4].

Таблиця 1
Структура кредитів, наданих резидентам

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Резиденти	100	100	100	100	100	100
Депозитні корпорації	6,77	7,05	9,92	3,89	2,77	3,49
Центральний банк	0	0	0	0	0	0
Інші фінансові корпорації (ІФК)	1,08	1,02	1,25	1,28	1,88	1,77
Центральний Уряд	0	0	0	0	0,77	1,16
Нефінансові корпорації	68,96	60,83	54,97	58,09	62,14	65,98
Інші сектори-резиденти	23,19	31,1	33,86	36,74	32,44	27,6

Аналізуючи структуру кредитів, наданих резидентам 2005-2010 рр. можна дійти таких висновків:

- структура практично не змінилась;
- більшість кредитів отримують нефінансові корпорації (65-68%);
- на 3% збільшилась доля депозитних корпорацій.

Кредити нефінансовим корпораціям по секторам економіки з 2005 до 2010 року подано у таблиці 2 [4].

Таблиця 2.
Кредити нефінансовим корпораціям по секторам економіки з 2005 до 2010 року

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	8 100,76	16 340,84	16 340,84	28 812,19	26 025,83	26 545,15
Рибальство, рибництво	147,45	314,60	314,60	419,63	327,47	307,28
Добувна промисловість	2 869,88	5 630,49	5 630,49	7 683,56	9 606,95	12 883,17
Переробна промисловість	30551,96	64 709,46	64 709,46	106 028,99	104 951,01	121 525,56
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	2 434,06	6 067,68	6 067,68	8 629,59	9 273,14	12 702,40
Будівництво	5 892,19	21 177,80	21 177,80	39 274,22	41 677,66	43 158,17
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	42608,28	99 652,82	99 652,82	155 818,27	165 678,42	174 452,31
Діяльність готелів та ресторанів	677,67	2 231,05	2 231,05	4 167,96	4 397,21	4 900,68
Транспорт	4 312,23	10 536,56	10 536,56	15 990,29	16 006,98	20 944,30
Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам	6 326,77	28 710,95	28 710,95	69 260,05	77 848,36	77 490,32
Освіта	88,15	162,28	162,28	443,83	215,87	158,14
Охорона здоров'я та соціальна допомога	756,47	1 742,14	1 742,14	2 545,34	1 494,85	1 456,66
Колективні, громадські та особисті послуги	1 312,15	3 204,61	3 204,61	4 590,83	4 710,94	4 436,46

За розглядуваній у роботі період індекс зміни кредитів по галузям наведено у таблиці 3.

Таблиця 3.
Індекс зміни кредитів по галузям

Галузь	Індекс
1. Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	3,2 рази
2. Рибальство, рибництво	2,0 рази
3. Добувна промисловість	4,5 рази
4. Переробна промисловість	4,0 рази

5. Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	5,2 раза
6. Будівництво	7,3 раза
7. Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	4,1 раза
8. Діяльність готелів та ресторанів	7,2 раза
9. Транспорт	4,9 раза
10. Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам	12 разів
11. Освіта	1,8 раза
12. Охорона здоров'я та соціальна допомога	1,9 раза
13. Колективні, громадські та особисті послуги	3,4 раза

Аналізуючи наведені данні, можна стверджувати, що більшу частину кредитів (у абсолютному ви- мірі), наданих банківською системою України, отримали такі галузі, як:

- торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку (7);
- переробна промисловість (4);
- операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам (10).

Таке положення пояснюється тим, що 1 і 10 галузі не потребують великих вкладень, а попит і мож- ливості прибутків великі. Варто зазначити, що галузі працюють з готівкою і мають можливості до приховування прибутків. Великі кредити в переробну промисловість (10) пояснюються роллю метал- лургійного комплексу в Україні. Тим паче, що всі металургійні підприємства належать до ПФГ, у склад яких входять провідні українські банки. У галузі, які належать до економіки знань (освіта, охорона здоров'я), банківська система України надавала кредити неохоче. Варто зазначити, що індекс росту кредитів у ці галузі з 2005 до 2010 року був також мінімальним щодо інших. Так, індекс зміни величини кредитів у освіту (1,8 раза), а в охорону здоров'я (1,9 раза), що є мінімальним серед інших 13 галузей. Лідерами індексів зміни величини кредитів є такі галузі як: операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам (12 разів), будівництво (7,3 раза) і діяльність готелів та ресторанів (7,2 раза). Це пояснюється тим, що освіта і охорона здоров'я не є пріоритетами для України і потребують великих кредитів, віддача від яких є проблемою.

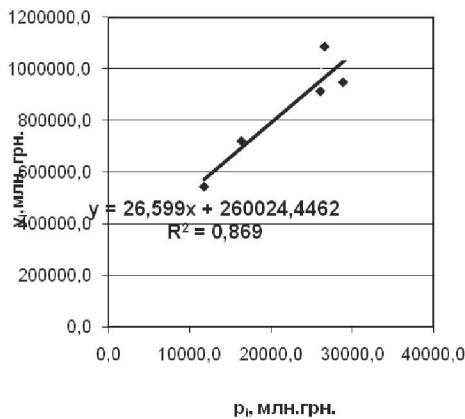
Стосовно галузей лідерів (з індексів зміни величини кредитів), то це пояснюється спекулятивним попитом на послуги цих галузей і можливістю отримання готівки. Ціни на квартири в Україні пере- вищують Європейські ціни, хоч якість надання цих послуг незрівнянна з країнами світу. Причому слід наголосити, що навіть у період світової кризи, при відсутності попиту на житло, ціни на квартири за- лишаються на докризовому рівні.

Кредитна політика БС повинна сприяти її економічному і соціальному розвитку. Як основний по- казник, що характеризує економічний розвиток України, взято валовий внутрішній продукт. Для побу- дови залежності ВВП від кредитів БС, наданих галузям економіки України, було застосовано кореля- ційно-регресійний аналіз. Для побудови ЕСМ були зібрані попередні статистичні дані взаємозалежних показників. Їх джерелом були статистичні збірники держстату, статистична інформація, подана на сай- тах НБУ[4; 5] (табл. 4).

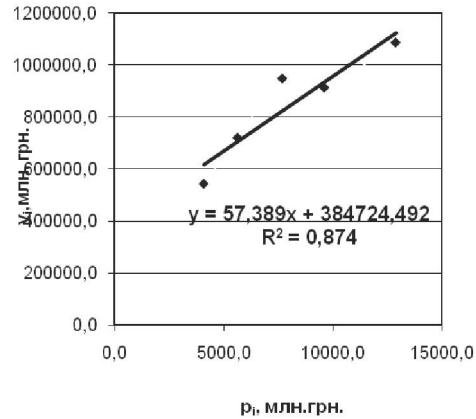
Таблиця 4
Статистичні дані, використані для побудови ЕСМ, млн. грн.

Показник	2006	2007	2008	2009	2010
ВВП	544153	720731	948056	913345	1085935
1. Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	11758,2	16340,8	28812,2	26025,8	26545,2
3. Добувна промисловість	4074,2	5630,5	7683,6	9607	12883,2
4. Переробна промисловість	44365,5	64709,5	106029	104951	121525,6
5. Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	3107,1	6067,7	8629,6	9273	12702
6. Будівництво	10464,6	21177,8	39274,2	41677,7	43158,2
7. Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та пред- метів особистого вжитку	61750,1	99652,8	155818,3	165678,4	174452,3
9. Транспорт	7123	10536,6	15990,3	16007	20944,3
11. Освіта	85,5	162,3	443,8	215,9	158,1
12. Охорона здоров'я та соціальна допомога	1372,2	1742,1	2545,3	1494,9	1456,7

За допомогою табличного процесору "Excel" були отримані такі моделі залежності ВВП від креди- тів, наданих БС в галузі промисловості: сільське господарство, мисливство та лісове господарство, до- бувну промисловість, переробну промисловість, виробництво та розподілення електроенергії, газу та води, будівництво, торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку, транспорт, освіту, охорону здоров'я та соціальну допомогу (рис. 2– 10).

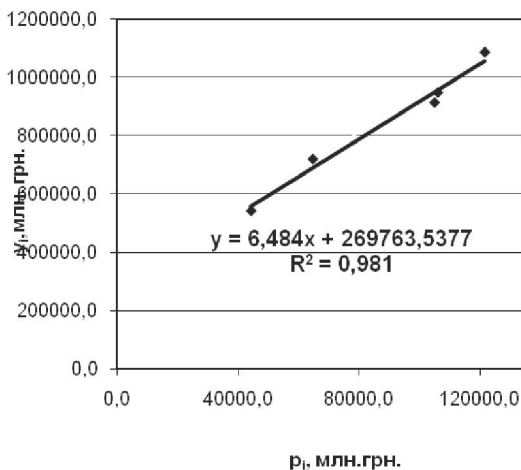
Рис. 2. Залежності ВВП від кредитів, наданих (БС) в сільське господарство, мисливство та лісове господарство

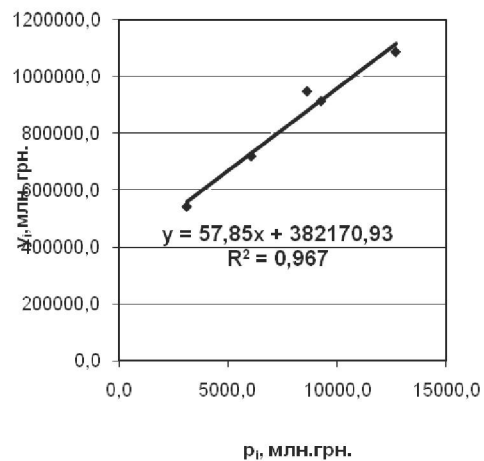
Рис. 3. Залежності ВВП від кредитів, наданих банківською системою України в добувну промисловість

Аналізуючи отримані статистичні оцінки ЕСМ (рис. 2), можна констатувати таке: ВВП на 87% залежить від кредитів у галузь, модель адекватна, коефіцієнти регресії значимі.

Аналізуючи отримані статистичні оцінки ЕСМ (рис. 3), можна констатувати таке: ВВП на 87% залежить від кредитів у галузь, модель адекватна, коефіцієнти регресії значимі.

Рис. 4. Залежності ВВП від кредитів, наданих БС в переробну промисловість

Рис. 5. Залежності ВВП від кредитів, наданих БС в виробництво та розподілення електроенергії, газу та води

Аналізуючи отримані статистичні оцінки ЕСМ (рис. 4), можна констатувати таке: ВВП на 98% залежить від кредитів у галузь, модель адекватна, коефіцієнти регресії значимі.

Аналізуючи отримані статистичні оцінки ЕСМ (рис. 5), можна зазначити таке: ВВП на 97% залежить від кредитів у галузь, модель адекватна, коефіцієнти регресії значимі.

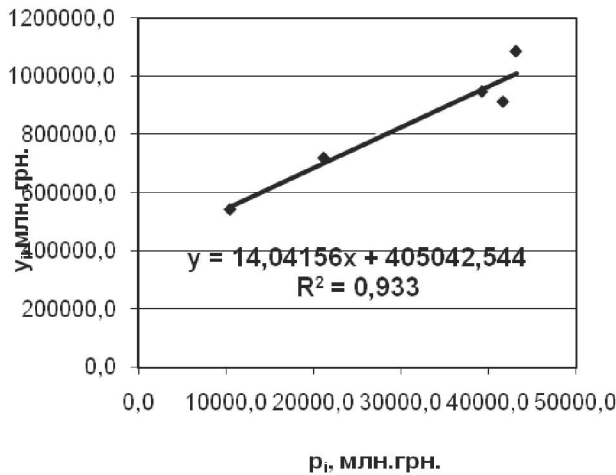

Рис. 6. Залежності ВВП від кредитів, наданих БС в будівництво

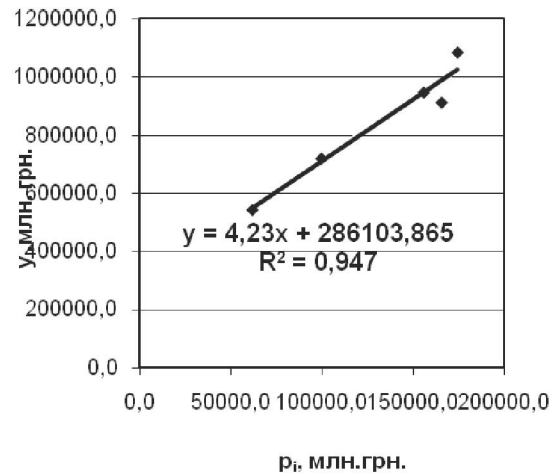

Рис. 7. Залежності ВВП від кредитів, наданих БС у торгівлю; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку

Аналізуючи отримані статистичні оцінки ЕСМ (рис. 6), можна констатувати таке: ВВП на 93% залежить від кредитів у галузь, модель адекватна, коефіцієнти регресії значимі.

Аналізуючи отримані статистичні оцінки ЕСМ (рис. 7), можна констатувати таке: ВВП на 95% залежить від кредитів у галузь, модель адекватна, коефіцієнти регресії значимі.

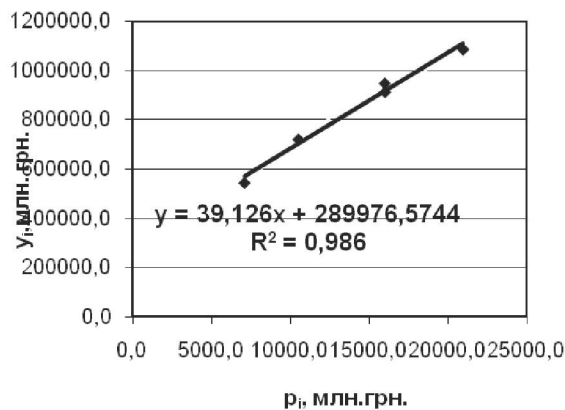

Рис. 8. Залежність ВВП від кредитів, наданих БС в транспорт

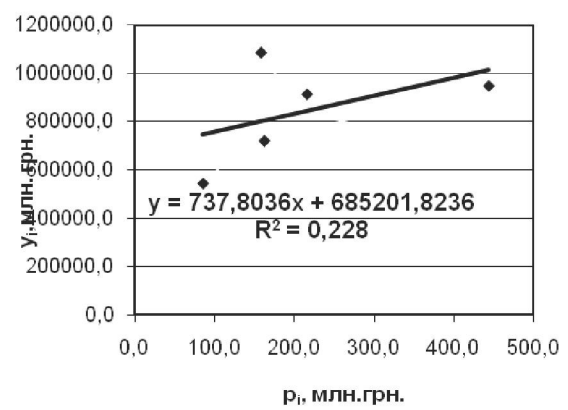

Рис. 9. Залежність ВВП від кредитів, наданих БС в освіту

Аналізуючи отримані статистичні оцінки, можна констатувати таке: ВВП на 99% залежить від кредитів у галузь, модель адекватна, коефіцієнти регресії значимі.

Аналізуючи отримані статистичні оцінки, можна констатувати таке: ВВП на 23% залежить від кредитів у галузь (можна констатувати, що зв'язку між ВВП і кредитами в освіту не встановлено), модель неадекватна (користуватись ЕСМ неможливо), коефіцієнти регресії не значимі (вони впливу на функцію практично не мають).

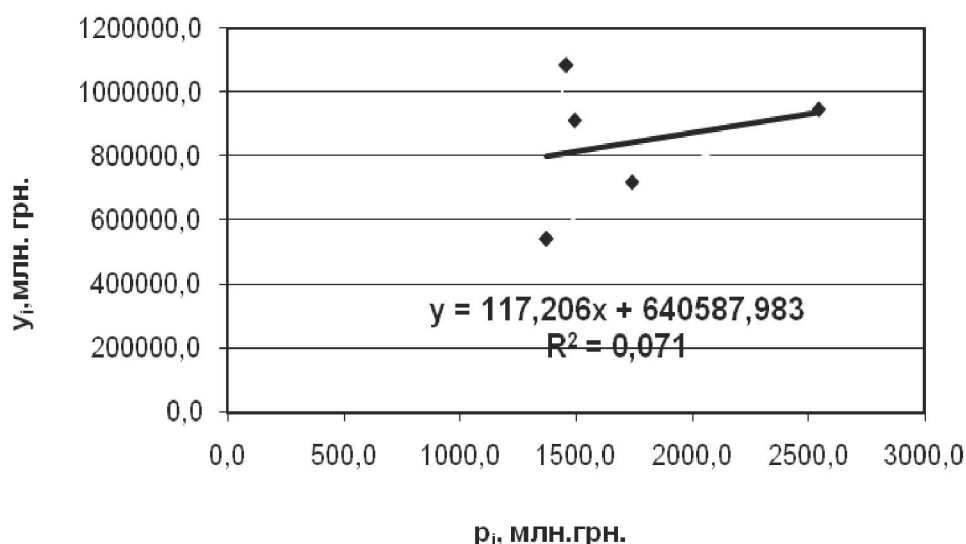

Рис. 10. Залежності ВВП від кредитів, наданих БС в охорону здоров'я та соціальну допомогу

Аналізуючи отримані статистичні оцінки, можна констатувати таке: ВВП на 7% залежить від кредитів у галузь (можна зазначити, що зв'язку між ВВП і кредитами у охорону здоров'я та соціальну допомогу не встановлено), модель неадекватна (користуватись ЕСМ неможливо), коефіцієнти регресії не значимі (вони впливу на функцію практично не мають).

Висновки. 1. Найбільш впливають на ВВП держави кредити, що надані БС в такі галузі, як:

- транспорт (коефіцієнт детермінації 0,99);
- переробну промисловість (коефіцієнт детермінації 0,98);
- виробництво та розподілення електроенергії, газу та води (коефіцієнт детермінації 0,97).

Значно менш впливають на ВВП держави кредити, що надані БС в такі галузі, як: сільське господарство, мисливство та лісове господарство (коефіцієнт детермінації 0,87) і добувну промисловість (коефіцієнт детермінації 0,87). Зовсім не впливають на ВВП кредити надані БС у освіту (коефіцієнт детермінації 0,22) й охорону здоров'я та соціальну допомогу (коефіцієнт детермінації 0,071). Пояснення отриманих результатів вибачаємо у такому:

– вкладати кошти більш ефективно у кінцеві галузі технологічного ланцюга, звідки і різниця впливу на ВВП;

– коштів, що були вкладені у освіту в охорону здоров'я та соціальну допомогу, явно замало, щоб вони вплинули на ВВП держави. Крім того, з досвіду країн світових лідерів (так званого "золотого мільярду") такі вкладання коштів мають тривалий часовий лаг.

2. Кредити, що надані БС, не є оптимальними, бо зростання кредитів у добувну промисловість були вищі за переробну. Варто зазначити, що маючи надто велику металургійну промисловість – Україна приречена розвивати сучасне машинобудування. Сировини для цього більш ніж вдосталь. Щоб не втратити остаточно машинобудування, потрібно переорієнтувати ГМП на поставку продукції не на експорт (через офшори звідки і 5% платні до бюджету), а на українські підприємства (зараз це лише 18% обсягів виробництва, із яких ½ ремонтно-механічним підприємствам). Це також дасть змогу менш залежати від світової кон'юнктури цін на продукцію ГМП. Крім того, що зараз ціни на продукцію металургії пішли до низу, що пов'язано з швидким ростом виробництва в Китаї.

Література:

1. Романишин В. О., Уманців Ю. М. Центральний банк і грошово-кредитна політика: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2005. – 480 с.
2. Шнипко О. Україна перед викликами глобального конкурентного простору / О. Шнипко // Вісник Національного банку України. – 2008. – № 10. – С. 8-12.
3. Беленький П. Розвиток системи фінансових посередників України в умовах посилення глобалізаційних процесів / П. Беленький, О. Другов // Вісник Національного банку України. – 2007. – № 12. – С. 30-33.
4. www.bank.gov.ua.
5. www.ukrstat.gov.ua.